

Oppdragsbrev - videreutvikle verktøyet pårørendeavtaler

Bakgrunn

Det fremkommer av Hurdalsplattformen at regjeringen vil «*videreutvikle verktøyet pårørendeavtale med kommunen som et tilbud til pårørende med særlig tyngende omsorgsoppgaver*».

Et av innsatsområdene og tiltakene i pårørendestrategien og handlingsplanen, *Vi – de pårørende*, er å vurdere modeller for samarbeidsavtaler med pårørende. Behovet for gode avtaler med pårørende er også kort omtalt i Pårørendeveilederen.

Den nasjonale pårørendeundersøkelsen for 2021 gir et godt bilde av hva pårørende til de fire prioriterte pasientgrupper med store sammensatte behov etterspør og har behov for fra helse- og omsorgstjenestene. Undersøkelsen viser at pårørende ønsker bedre pårørende-medvirkning, informasjon, ivaretagelse og mer forutsigbare tjenester. Det vises til at et flertall av pårørende opplever at det er de selv som tar initiativ til samarbeid, og godt under halvparten opplever at helse- og omsorgstjenesten er interessert i pårørendes kunnskap om den de er pårørende til. Over halvparten av alle pårørende er uenige i at tjenesten forstår deres behov og har kartlagt hva pårørende faktisk ønsker å bidra med. Undersøkelsen viser altså at pårørende har et udekket behov for støtte og oppfølging.

Bærekraftsutfordringene som tjenesten står overfor gjør det viktig å anerkjenne innsatsen fra de pårørende. Pårørendeundersøkelsen viser at det er verdifullt for pårørende som yter hjelp til sine nære, å ha en klar rolle- og ansvarsfordeling i samarbeidet om den man er pårørende til. Utvikling av verktøyet og bruk av disse kan dermed sørge for en prosess som medfører at pårørende blir trukket inn i samarbeidet med tjenesten, og på den måten føler seg sett og ivaretatt.

Oppdrag

Helsedirektoratet bes utarbeide et verktøy med formål om å legge til rette for gode rutiner for samarbeidet mellom pårørende og helse- og omsorgstjenesten, herunder slik at pårørendes rettigheter til informasjon og medvirkning ifølge pasient- og brukerrettighetsloven kap. 3 og 4 ivaretas. Verktøyet, en pårørendeavtale, skal bidra til strukturering av pårørendesamarbeidet ved å avklare roller og forventninger, med sikte på å gi forutsigbarhet og informasjon til pårørende.

Formålet med pårørendeavtale vil være å bidra til:

- at pårørende som har rett til informasjon og medvirkning sammen med pasienten, får ivaretatt disse rettighetene
- dialog mellom pårørende og helse- og omsorgstjenesten
- gjensidig informasjonsutveksling mellom partene, med sikte på rolle- og forventningsavklaring
- imøtekommelse av pårørendes behov for å bli sett og ivaretatt

Pårørendeavtalen kan også angi overordnet hvilke arbeidsoppgaver som kan forventes utført av helse- og omsorgstjenesten i kommunen og hvilke som ikke kan forventes utført. I tillegg

kan andre relevante punkter inkluderes, som blant annet om pårørende ønsker å utføre noen oppgaver og i hvilket omfang dette i så fall skal være.

Pårørendeavtaler bør være et tilbud til pårørende som har behov for dette, og hvor det er avklart med pasienten eller brukeren til den de er pårørende til eller der det finnes hjemmel for involvering av pårørende uten samtykke fra pasienten. Direktoratet bes vurdere ytterligere hvilke pårørende som pårørendeavtale kan være et aktuelt verktøy og virkemiddel for. Videre bes direktoratet vurdere forholdene mellom pårørendeavtale, tjenestevedtak og individuell plan.

Helsedirektoratet bes vurdere om pårørendeavtaler bør innarbeides i pårørendeveilederen, og eventuelt på hvilken måte.

Frist for oppdraget er 1. juli 2023.